

Myten om de selvejendes institutioners lyksaligheder

Skrevet af: **Jan Hoby** | Offentliggjort: 01. november 2009

Myterne

Mere arbejdsglæde, lettere administration, effektiv styring, direkte borgerindflydelse, besparelser uden serviceforringelser og mere selvbestemmelse. Det er ikke pæne ord det skorter på når Jens Terp skal rose de selvejende institutioner fortræffeligheder.

Effektiv styring og lettere administration er to af de påstande, som slynges ud i luften som argumenter for flere selvejende institutioner. Det er i bedste fald en sandhed med modifikationer. I artiklen fremlægges ingen saglig argumentation for at det skulle være tilfældet. Udmeldingerne virker derfor som ren overlevelseshæder fra Jens Terps side. Landsforeningen for Frie Børnehaver og Fritidshjem ser det nærmest som en naturlov, at selvejende institutioner er bedre til styring og administration end de offentlige. Det er ingenlunde tilfældet. Tværtimod nyder de selvejende institutioner godt af kommunernes administrative og økonomiske håndsrækning. Kommunerne betaler nemlig et ekstra særligt administrationsgebyr til de selvejende institutioner. Ikke alene koster administrationsbidraget kommunerne tid, penge og resurser - det koster også velfærd. Merudgiften for kommunerne til de selvejende institutioners administrationselskaber, kunne i stedet bruges til højne kvaliteten i de kommunale institutioner. LFS så gerne en kommunalisering af institutionerne. Det er den billigste og velfærds-mæssige mest forsvarlige måde, at sikre alle børn i Danmark lige muligheder, hvor ingen glemmes i markedsgørelsens hellige navn. LFS peger desuden på reel kommunal afbureaukratisering med mindre kontrol og dokumentation som første skridt til at sikre bedre styring og administration. Det ville sikre de kommunale daginstitutioner pædagogisk og ledelsesmæssig autonomi og metodefrihed, og dermed sikre mere demokratisk indflydelse til både medarbejdere og forældrebestyrelser.

Mangfoldigheden

Ifølge Jens Terp og Landsforeningen for Frie Børnehaver og Fritidshjem skaber selveje også bedre betingelser for mangfoldighed og ingen "besværlige" børn vil blive sorteret fra, siger formanden. Der er god grund til at være kritisk. Den logiske konsekvens af selveje er i sagens natur, at de resursestærke forældre vil søge derhen, hvor resurserne og overskuddet er størst. Det betyder, at de forældre og børn med få resurser vil blive tilbage i det kommunale system. Hvis udviklingen fortsætter mod selveje, privatisering og flere besparelser i det offentlige, vil resurssvage familier blive efterladt med det næstbedste. Selveje vil dermed være en medvirkende årsag til at fremme uligheden i samfundet allerede fra barnsben. Dermed bliver mangfoldigheden i samfundet begrænset - ikke fremmet. Idéen om at selveje skulle sikre bedre mangfoldighed bygger på den liberalistiske misforståelse, at alt der er offentligt er lig med: ensretning, standardisering, betonstyring og manglende engagement. Virkelighedens verden ser naturligvis ganske anderledes ud. Der findes utallige gode eksempler på mangfoldighed inden for den pædagogiske, ledelsesmæssige, strukturelle og organisatoriske praksis i de kommunale institutioner - det er bare at tage en tur rundt på institutionerne, så vil man hurtigt opdage det.

Direkte borgerindflydelse

Det påstås også, at borgerindflydelsen øges, hvis de selvejende institutioner får bedre muligheder for at etablere sig. Argumentet er noget vrøvl. De seneste års mange erfaringer med forældrenes og borgernes aktive deltagelse i kampene for bedre vilkår på børn- og ungeområdet, viser, at argumentet ikke holder. Borgerne sætter god service og kvalificeret pædagogisk arbejde over retten til at vælge mellem offentlige og private tilbud. Myten om borgernes frie valg, er opstået som en del af en bevidst ideologisk og politisk strategi, der skal fremme markedsgørelsen af den offentlige

sektor. LFS mener, at politikerne skal bruge deres energi på at forbedre de offentlige tilbud. Der skal skaffes flere hænder og mere plads til frirum for pædagogisk udfoldelse. En sådan politisk prioritering vil skabe de bedste forudsætninger for, at alle børn i Danmark kan se frem til en hverdag i landets daginstitutioner, hvor medbestemmelse og inddragelse ikke er en by i Rusland.

Den kommunale arbejdsglæde

Det påstås af Jens Terp, at arbejdsglæden og selvbestemmelsen er større hos medarbejderne i de selvejende institutioner. Igen forekommer påstanden udokumenteret. Arbejdsglæde er en fundamental og fuldstændig legitim ret at kræve på alle arbejdspladser. Men med udhulingen af de kommunale institutioners ledelsesmæssige og pædagogiske autonomi og selvforvaltning - samt idéerne om New Public Management er der sket en brutalisering af den offentlige sektor. Det har skabt et dårligt arbejdsmiljø mange steder. Samtidig har den øgede bureaukratisering med kontrol og dokumentationshelvede været med til at sikre vind i sejlene til de selvejende institutioner. Politikerne har, med deres ideologiske prioriteringer, skabt et hul i lovgivningen (jf. Dagtilbudsloven, se fakta-boks), der gør, at de selvejende institutioner er sikret bedre vilkår til at vælge, hvilken vej de vil følge når det kommer til ledelse og pædagogik. Denne ideologiske prioritering fra politikerne, sammenholdt med kommunalpolitikernes berøringsangst i forhold til diskussionen om selveje/privat kontra kommunal eje, har ikke hjulpet med at sikre de offentligt ansatte pædagogiske medarbejdere ordentlige arbejdsforhold. Tværtimod besværliggør udhulingen ethvert forsøg på, at fremme den kommunale arbejdsglæde. LFS kræver derfor, at kontroltyranniet og de gunstige og uretfærdige betingelser for de selvejende/private institutioner rulles tilbage og erstattes af reel medarbejderindflydelse og frirum til pædagogisk udfoldelse, og demokrati i den offentlige sektor.

Den dovnes løsning

De lempelige muligheder som private leverandører jf. Dagtilbudsloven har fået til drift af selvejende daginstitution såvel som privatinstitution bør efter LFS mening give stof til samfundsøkonomisk og velfærdspolitisk omtanke. Selveje har tilsyneladende opbakning fra hele det politiske spektrum. At de borgerlige hopper med på vognen kan ikke undre nogen, men at SF med Pernille Vigsø Bagge i spidsen, hopper med på galejen kan undre. SF mener, at kommunerne "har gjort helvede hedt for de selvejende institutioner". Det undrer LFS, at SF, tilsyneladende med stor iver, er hoppet med på en politisk præmis, der er betinget af en New Public Management ideologi, som indbefatter øget markedsgørelse, konkurrence og frit-valg ordninger. En ideologi, som hver dag er til stor gene for de ansatte og børn, der rammes af den liberalistiske uppercut. SF har tilsyneladende glemt, at det er velfærdssamfundets grundpiller, der sælges ud af når partiet ønsker, at skabe mere plads til selvejende institutioner. LFS vil gerne bruge denne lejlighed til, at spørge Pernille Vigsø Bagge og SF, om de vil være med til at umyndiggøre den offentlige sektor ved at adoptere en liberalistisk myte? En myte, hvis fremmeste formål er, at underminere tilliden til den offentlige sektor.

Pernille Vigsø Bagge og SF mener desuden, at kommunerne har "monopoliseret" dagsinstitutionsområdet for at genere de selvejende. Det er derfor relevant, at spørge, hvilken medicin SF vil bruge for at bryde "monopolet". Vil SF bruge selveje, privatisering og udlicitering af tidligere kommunale opgaver for at få det "fri" konkurrenceelementet ind i den offentlige sektor eller har partiet stadig tiltro til fælles ansvar og løsninger?

Det kunne tyde på at politikerne simpelthen har givet op i forhold til de offentlige daginstitutioner. I mange år har politikerne forsømt mange chancer for at få de offentlige daginstitutioner til at fungere optimalt. Tankegangen er øjensynligt, at det er besværligt, at styre de offentlige daginstitutioner - så hvorfor ikke lade private prøve kræfter med det. I stedet for at tage fat om roden på problemerne vælger politikerne den nemme, ansvarsløse og dovne løsning - privatisering og udlicitering.

Manglende mod til at tage ansvar og lave gode offentlige løsninger er dog kun en del af problemet med udvidelse af selveje og privatisering. Såfremt denne udvikling vinder yderligere lydhørhed vil det også betyde, at det offentlige forærer sin ekspertise og sit veluddannede personale til private arbejdsgivere, og dermed er politikerne med at tilsmadre sammenhængskraften i det offentlige system.

LFS vil en helt anden vej. Vi vil afprivatisere i stedet for at privatisere. Samfundsmæssigt og velfærdsmæssigt vil der være god fornuft i at udvide den offentlige sektor. Politikerne vil få bedre mulighed for at planlægge efter samfundets samlede interesser. Politikerne vil også få flere kort på hånden til at levere en god service til borgerne, hvis de mange strukturelle og organisatoriske barrierer mellem de selvejende/private institutioner og kommunen blev nedbrudt. Det kan kun ske, hvis opgaven ligger suverænt hos det offentlige.

FAKTA-BOKS

Nedenstående redegør forfatterne i kommenteret form for de muligheder som ændringerne i Dagtilbudsloven giver private leverandører på institutionsområdet. Ændringerne i lovgivningen åbner for en profit- og markedsorienteret bevægelse væk fra offentlig drift og styring til privat drift med et muligt profitmotiv. En bevidst ideologisk ændring, som efter LFS mening, er en del af den nyliberalistiske Regerings langsigtede strategi hen imod en minimalstat.

Dagtilbudsloven

I 2005 gjorde ændringer i Lov om Social Service det muligt at etablere og drive private institutioner efter godkendelse af kommunen. Et af formålene med lovændringen var at gøre det lettere for private leverandører, at oprette og drive daginstitutioner som privatinstitutioner. Lovændringen gjorde det endvidere muligt for privatinstitutioner at trække evt. profit ud af driften. En profit der vel at mærke lovligt kan anvendes til andre formål end egentlig institutionsdrift.

Den 1. januar 2008 blev al lovgivning vedr. dag-, fritids-, og klubtilbud samt andre socialpædagogiske fritidstilbud, som har et pædagogisk, socialt og pasningsmæssigt formål samlet i "Lov om dag-, fritids-, og klubtilbud m.v. til børn og unge" (Dagtilbudsloven).

Private institutioner kan oprettes for børn i aldersgruppen fra 26 uger og indtil barnets skolestart.

Dagtilbudsloven forudsætter, at den enkelte kommune udarbejder et sæt kriterier for godkendelse af private institutioner. Kommunen skal godkende tilbuddet, hvis det lever op til de kvalitetskrav, der stilles til dagtilbud på centralt plan og på kommunalt plan.

Kommunen kan ikke anvise plads i en privatinstitution. Privatinstitutionerne træffer selv afgørelse om optagelse, men de skal fastsætte og offentliggøre retningslinjer for optagelse af børn i institutionen. Privatinstitutioner kan oprettes med et specielt formål, der gør det muligt at give fortrinsret til bestemte grupper af børn. Kommunen skal dog sikre, at privatinstitutioner udviser samme rummelighed som i kommunens øvrige institutioner.

Kommunen har tilsynsforpligtelse i de private institutioner. Det kommunale tilsyn skal sikre, at alle børn får den støtte, de har brug for. Hvis kommunen vurderer, at barnets behov ikke kan tilgodeses i privatinstitutionen, kan kommunen pålægge forældrene at få barnet flyttet til en anden institution, der er indrettet til at klare barnets behov, eller som har personale med særlig uddannelse til at varetage barnets behov.

Privatinstitutioner skal være tilgængelige for børn med handicap. Disse børn kan alene nægtes optagelse, hvis institutionen ikke er indrettet, eller kan indrettes til at varetage barnets behov, eller hvis personalet ikke har tilstrækkelig kompetence til at varetage opgaven. Efter optagelsen kan særlige forhold medføre, at barnet må flyttes til et andet og bedre egnet dagtilbud.

Støttepædagog bevilliges og finansieres fuldt ud - af kommunen til den konkrete institution.

Kommunen skal som tilsynsmyndighed sørge for, at kommunens afgørelser vedr. særlig støtte til

børn reelt føres ud i livet.

Såfremt en privatinstitution lukker, har kommunen pligt til at sørge for de nødvendige pladser til børnene. Kommunen har således fortsat forsyningspligten. Det er altså kommunens problem, at skaffe pladser til børnene såfremt en privatinstitution lukker.

Hvis en privat institution lukker, kan kommunen påføres et institutionsplads problem, idet børnene har ret til en anden institutionsplads jf. Dagtilbudslovens pasningsgaranti.

Hvis en privatinstitution lever op til dagtilbudslovens bestemmelser og kommunens øvrige godkendelseskriterier, har man retskrav på at få udbetalt 3 forskellige tilskud til driften af privatinstitutioner:

Pengene til den primære drift, udbetales efter "pengene følger barnet" model, - altså et tilskud pr. indskrevet barn afhængigt af alder. Institutionen får et tilskud svarende til den udgift kommunen har for dagtilbud for børn i tilsvarende aldersgruppe.

Kommunen skal udbetale et huslejetilskud, beregnet efter huslejetilskud til tilsvarende selvejende institutioner.

Kommunen skal endvidere udbetale et administrationstilskud, svarende til administrationsudgifter for tilsvarende selvejende institutioner.

Privatinstitutionerne er ikke omfattet af de nugældende betalingsregler, og de kan selv fastsætte forældrebetalingen. Der er ikke loft over betalingen. Der gives søskende- og fripladstilskud efter reglerne i dagtilbudsloven.

Kommunen har ikke krav på indsigt i budget eller regnskab i private institutioner. Institutionen må - i modsætning til de andre private dagtilbud med driftsaftale (selvejende og puljeordninger) - trække profit ud af driften.

Kildehenvisning:

Dagtilbudsloven: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=32025#K1>

FOA's rapport: Privat pasning i Danmark: <http://www.foa.dk/sw463971.asp>